

PREGÓ DE LA FESTA MAJOR DE SANT MARTÍ 2020

Joan Carnicer Torrent

Bona nit poble d'Altafulla que esteu seguint aquest Pregó de Festa Major des de les vostres cases a través d'Altafulla Ràdio, o pel canal de Youtube, que avui i aquí està simbolitzat en aquest Saló de Plens per les seves autoritats i representants d'entitats. I un record emotiu per a aquells altafullencs i altafullenques que l'any passat eren entre nosaltres i ja ens han deixat.

Estem vivint un any especial, molt especial, però faré cas del que diu Salvador Espriu en un poema que enceta així: «No convé que diguem el nom / del qui ens pensa enllà de la nostra por».

Gràcies al regidor de festes —i a qui més s'escaigui— per haver-me invitat a fer el Pregó de la Festa Major de sant Martí... per segon cop. La primera vegada va ser l'any 1986, fa, doncs, 34 anys. Molt ha plogut des d'aleshores, i això sempre va bé per als sembrats, que no és altra cosa que el que fem a la vida, en qualsevol dels sentits que ens ho mirem: «tal faràs, tal trobaràs», diu la dita; i... allò que sembrem, és el que recollirem, siguin faves, siguin pèsols o julivert.

Demà passat farà cent dies que he tornat a viure a Altafulla, després de setze anys i mig de fer-ho a Reus. Ho contemplava com un parèntesi però, jugant jugant, és pràcticament la quarta part de la meua vida, poca broma... Tenia ganes de marxar de la ciutat, ja em feia al·lèrgia sortir a tombar-la; sóc de poble i m'agrada saludar tot anant pel carrer, i també que em saludin, per què negar-ho. Però per circumstàncies familiars creia que m'hi havia de quedar encara un temps més, o almenys pels seus voltants, i vaig visitar-ne uns quants pobles: la Selva, Alcover, Riudoms, l'Aleixar, Vilaplana, Mont-roig... Passejava els seus carrers, m'asseia a prendre un cafè per alguna terrassa o m'hi quedava a dinar per respirar l'ambient i imaginar com podria ser la meua vida allà, com m'hi sentiria. Però en cap cas no veia què hi faria, ni quin hi seria el meu paper. Podria intentar vincular-me a alguna entitat, un centre d'estudis, per exemple, però... què sé jo de la història d'Alcover, o de Riudoms? Si amb prou feines sé la d'Altafulla... Està clar que podria ajudar a ensobrar circulars,

o llibres, anar a penjar cartells per les botigues, com feia quan tenia divuit, o vint, o trenta anys...

Per un moment vaig contemplar seriosament, també, la possibilitat de marxar a Marroc quan pogués, d'establir-me a Xaouen (o Chef Chaouen, en la nomenclatura oficial), poble que em captiva i m'enamora. Curiosament, aquí no em feia els mateixos plantejaments que abans esmentava: m'hi veia. I m'hi veia escrivint i gravant, dos dels meus principals entreteniments, ara.

Cap a finals de 2017, rellegint la biografia de Martí Royo, d'Assumpta Rosés —llibre / estudi que recomano—, em vaig adonar que pel gener del 2019 faria setanta anys del seu naixement. S'ha de fer alguna cosa —vaig pensar. El pas següent fou posar-me en contacte amb la Junta del Centre d'Estudis i comentar-ho, per acabar presentant-me com a vocal a l'Assemblea del 2018. Aquell fou un any en què em vaig dedicar a pensar com podria ser la commemoració, a imaginar i estructurar, i... tot allò somniat, amb la col·laboració d'una quinzena de persones, es materialitzà, es convertí en realitat. Aleshores vaig comprendre que el meu lloc era aquest, Altafulla. Adéu-siau al somni de Xaouen. Faig meus els últims versos d'«Assaig de càntic en el temple», també de Salvador Espriu, cantats —i no només— per l'Ovidi Montllor: «...Però no he de seguir mai el meu somni, i em quedaré aquí fins a la mort, car sóc també molt covard i salvatge, i estimo, a més, amb un desesperat dolor, aquesta meva pobra, bruta, trista, dissortada pàtria». Està clar que no dramatitzo tant, i que cap d'aquests apel·latius no són escaients a Altafulla, la meua pàtria més propera.

Confesso, doncs, que he tornat per la meua vinculació al Centre d'Estudis, entitat en la què estic totalment disposat a treballar fins que les meves forces físiques i el meu estat mental m'ho permetin... i les successives juntes ho creguin oportú.

Tot aquest preàmbul inicial, estrictament personal, ha estat per anar a raure al tema d'aquest Pregó de sant Martí, a l'enfoc que li vull donar: les entitats i associacions dintre d'una comunitat.

Puc parlar per experiència pròpia —i perdoneu si sembla immodest— perquè he estat estretament lligat al naixement de deu entitats locals i del primer Patronat Municipal de Cultura. No té cap transcendència, però com que no ho he deixat escrit enlloc i no tinc memòries per escriure, us explicaré una anècdota que, d'altra banda, reflecteix quelcom impensable que pogués succeir en els nostres dies. Quan s'acostava la Festa Major, el *Torret* (l'alcalde Pijuan) solia posar-se malalt. Les nostres respectives ideologies polítiques eren oposades, però no ens distanciaven pas sempre; va ser un home del què vaig gaudir de la seva confiança (malfiança, també) des de ben jove, començant per encomanar-me que donés classes de repàs a tres dels seus fills. Quan s'apropava sant Martí em feia cridar i l'anava a veure a ca seva, a l'Hostal. Del llit estant, a l'habitacioneta propera a Recepció, m'explicava el que volien fer aquell any.

La majoria d'edat, aleshores, era als 21 anys; jo en tenia 18, però com que no era una dona, podia obrir un compte corrent sense necessitat del consentiment patern. I així ho vaig fer: era el número 200 de la incipient oficina local de la Caja de Ahorros Provincial de la Diputación de Tarragona. L'Ajuntament m'hi transferia dues-centes mil pessetes (en números, que no en valor, correspondrien a mil dos-cents euros). Se'm feia responsable de: recollir la recaptació de la sessió de teatre, dels balls i de tot allò que podia generar ingressos; de pagar, bé en metàl·lic, bé amb taló (ara anomenats xecs), les despeses: actors, músics i fins les olles per a la trencada d'ídem (*cucañas*, en deien). En acabat, feia un balanç detallat dels ingressos i les despeses (també el ram de flors per a la pubilla, les bandes, la barretina, tot... i el presentava a l'Ajuntament, junt amb el romanent, els diners que no s'havien empleat. En conservo les documentacions. Corrien els anys 1973, 74...

Per a mi, foraster que havia arribat a Altafulla amb vuit anys, i, a més, jovenet, era una manera de sentir-me valorat pels adults i integrat al poble. En resum, vaig entendre que fer alguna cosa per al poble, era una porta oberta a formar part de la comunitat.

En el llibre «El Baix Gaià al segle XX», de Jordi Suñé Morales, publicat l'any 2018 pel Centre d'Estudis d'Altafulla, es fa un repàs exhaustiu de la vida d'aquesta subcomarca del Tarragonès, i un apartat està dedicat a l'associacionisme. Altafulla, malgrat el seu secular poc pes demogràfic, ha estat sempre una vila dinàmica i inquieta, i d'aquí —imagino— allò d'«Altafulla, gent de bulla». Històricament, en segles més reculats, ja existien gremis d'alguns oficis, però l'esclat de les associacions potser el podríem situar en els últims vint anys del segle XIX. Jordi Suñé les agrupa en cinc blocs: recreatives, de caire religiós, d'ajuda mútua, cooperativisme i solidaritat, les esportives i les sindicals.

Les més recents —diguem que de cinquanta anys cap aquí—, o les hem conegut o ens sonen, però no tant d'altres d'anteriors. Espigolant en el text esmentat en trobem tota una colla; no sempre són entitats constituïdes legalment com a tals, però sí que agrupen persones que fan activitats en comú. Si us sembla bé n'enumerarem unes quantes: la Violeta i el cafè del Seguidill —en el primer decenni del XX—, que feien teatre i organitzaven balls; teatre d'aficionats (entre d'altres, el grup Petronio, als anys 50, va deixar un bon record); el Ball de sant Martí, representat el 1895, 1904, 1935, 1939 i 1941. La coral sant Antoni, que existia per la mateixa època que el coro el Ruiseñor, a principis dels 80; el grup de grallers Els Rates, coneguts per la rogalia. Entre les religioses en trobem moltes: les Filles de Maria, l'Apostolat de l'Oració (ja al 1890), la Confraria del Roser (1882), la Congregació de la Doctrina Cristiana (1922), la Confraria de sant Isidre (1880), Acció Catòlica, Confraria de sant Sebastià, els Armats (que ja existien des de principis de segle), les monges Carmelites, que gestionaren escoles infantils de 1874 a 1914, i la Germandat del Sant Crist, que des de

1889 donava assistència als seus socis en cas de malaltia. El 1902 hi havia sometents i, d'ençà del 1938, el Sindicat Agrícola.

Entre les esportives, el Club de Futbol Català d'Altafulla, amb estatuts del 1921, tot i que des de feia tres anys ja existia un primer equip. Sis dècades després naixeria el Club Volei, i el Futbito, i, més o menys per aquell temps, la Penya Barça, la dels Pericos, el Tennis Taula, la Penya Ciclista...

El 1949 existia una Schola Cantorum, i el 52 es recuperà el Ball de Bastons, que havia existit a principis de segle i que, després d'una pausa, el 1972 es posà de nou en marxa, amb les sigles de l'O.J.E., un any després que la Coral Infantil. El 1964 neix l'Orfeó Nous Rebros, i el 68 el Xilofòrum. Fent memòria —perquè no apareix en el llibre de Suñé— per aquells anys, i sense ordre ni ànim de ser exhaustiu, hi havia un Club Nàutic i un Club Marítim, el Centre d'Iniciatives i Turisme, el Grup de Joves del Fòrum, la Corresponsalia de premsa... Pensem que fins l'any 1975 —quan s'inaugurà la xarxa de clavegueram— Altafulla no arribà als mil habitants. Déu-n'hi-dó...

Fins ara hem parlat bàsicament, amb algunes excepcions, d'associacions nascudes abans o durant la primera etapa del franquisme. Durant la segona, anomenada «democràcia-con-esa-constitución-que nos-hemos-dado-entre-todos», la florida continuà: Castellers i Grallers, Apa's i Ampa's, Grup de Recerques i Centre d'Estudis, Diables i Bastoners, Col·lectiu d'Acció Cultural (el C.A.C.A.) i Ateneu Cultural de Dones, Ateca, etc, etc, sense oblidar les nascudes en el segle XXI, que en són una bona colla. Si això fos un article per als Estudis Altafullencs, p. ex., està clar que caldria aprofundir més en el tema, enumerant-les totes, no caldria sinó, però és un pregó de festa major i no s'hi escau. Que no se sentin, doncs, menystingudes, les entitats que no han estat nombrades.

En els 57 anys que fa del meu primer desembarcament, la població d'Altafulla s'ha multiplicat per 7, i el creixement notori és en aquest segle XXI. L'altafullenca que va fer arribar el cens als dos mil habitants —M^a del Mar— va arribar el 1992; a ú de gener del 2000 ja n'eren 3119: 1584 homes i 1535 dones. Un augment de més del 15% en menys de vuit anys. I del 2000 ençà, un altre de més de dues mil persones, amb un cens el 2019 de 5243, segons sant Google.

Al grup musical Els Pets el feia patir Constantí; a nosaltres, què ens hauria de fer patir?

Què busquem amb aquest creixement? I, el que és més important: qui el busca?, a qui afavoreix? I la resposta no és pas a tothom.

Els creixements són bons quan són sostinguts i sostenibles; el contrari porta a la despersonalització, a la pèrdua d'identitat col·lectiva i del sentiment de pertinença, al desmembrament de la societat, i ja fa temps que estem en aquest camí... des del meu punt de vista, és clar.

Quants centenars de persones —potser algun miler— no s'assabenta que estem

de festa major quan arriben aquestes dates? Quants milers de veïns no hi participaran ni assistiran a cap dels actes? No se senten interpel·lats, no va amb ells, amb elles? Enguany no compta, perquè les restriccions ens han abocat a una Festa de mínims, però n'hi ha prou en fixar-se en els anys precedents.

Està clar que no es pot obligar ningú a participar en res, cert. I no es pot pas dir que no hi hagi hagut, fins ara, actes per a tots els públics i tots els gustos. El problema que hi veig, en tot això, és que tota aquesta gent que no participa en la vida col·lectiva, que no coneix el poble, té dret a votar en les municipals (com en la resta d'eleccions, clar, però això no és tan important).

Per tant, cal afavorir al màxim l'associacionisme, i a això us animo des d'aquest pregó. Ja sé que hi ha una bona colla de gent implicada, que hi dedica el seu temps, les seves energies i, ben segur, sense guanyar diners, sinó més aviat havent-ne de posar de la seva butxaca. Us imagineu que els músics de l'orquestra del ball de nit haguessin de tocar i, a més, pagar per fer-ho? Oi que no...? Doncs això.

Demano a l'univers, per la intercessió del nostre Patró sant Martí, que amplii la consciència col·lectiva de pertinença a la comunitat.

Gaudim de la Festa Major, de les festes en general i de les altres moltes activitats que aquí tenen lloc, sentint-nos part d'un poble, sentint-nos dents d'un engranatge que va escrivint la història, que fa girar la roda de la vida, treballant per una Altafulla plenament altafullenca.

Visca la Festa Major per molts anys, visca sant Martí, visca Altafulla per sempre i visca Catalunya lliure. I..., cuideu-vos molt. Amén.

06.11.2020